

Вялікія імёны з Беларусі

Марк Шагал

ПОЛЕ

Марыянна
Сушавей

Надзя
Пярцова

Ілюстрацыі
Вэндзі Дэнісен

Марк Шагал казаў, што ў яго дзве радзімы. І памяць пра мастака сёння захоўваюць два музеі: на французскай і на беларускай зямлі. Французскі музей у Ніцы стаў домам для біблейскіх палотнаў і вітражоў Шагала. А ў Беларусі ў ягоны гонар адкрыты не толькі музей, але і арт-цэнтр, абодва ў Віцебску. Першы знаходзіцца ў тым самым доме, дзе мастак рос, рабіў першыя накіды і ўпрошваў маму аддаць яго ў школу Юдаля Пэна. У арт-цэнтры захоўваецца калекцыя графікі Шагала, а сам будынак намалёваны на знакамітай карціне «Над горадам». Але, бадай, галоўны музей вялікага майстра — сам Віцебск, які Шагал любіў і маляваў усё жыццё. Прыязджайце, прагуляйцеся па горадзе са сваімі дзецьмі — хай мастакі, што жывуць у іх, адчуюць сябе дома і выпрас-таюць крылы.

ПОЛЕ

Сачыце за новымі праектамі
выдавецтва «Поле»:

📷 pole.publisher 🌐 gotopole.by

Вялікія імёны з Беларусі

Марыянна Сухавей, Надзя Пярцова

Марк Шагал

Ілюстрацыі Вэндзі Дэнісен

Мінск
«Поле»
2021

Дамы загараюцца адзін за ад-
ным, чад на ўсю вуліцу. Моцны
вецер перакідвае полымя ўсё
далей і далей — гараць бедныя
хаты і заможныя камяніцы. Па-
ветра напалілася дазвання —
няма як дыхаць, не відаць нічо-
га. Слуп чорнага дыму стаіць над
горадам, траціна Віцебска —
у агні.

Падчас гэтага страшэннага пажару,
што здарыўся 7 ліпеня 1887 года,
у сям'і Шагалаў нарадзіўся хлопчык.
Яго назвалі Моўша.

Моўша гадаваўся ў вялікай сям’і і быў
старэйшы сярод дзевяці дзяцей. Тата
працаваў на рыбным складзе, а мама
трымала ўласную крамку, дзе прадавалі
селядцы, муку, цукар і свечкі.

Летуценны Мошка, як называлі Моўшу ў сям'і,
хацеў зрабіцца адразу і музыкам, і спеваком,
і паэтам. Але найбольш — мастаком.

Хлопчик быў вельмі назіральны і маляваў усё, што бачыў: вулкі, дамы, свойскую жывёлу, што пасвілася за суседскім плотам, і нават карцінкі з часопісаў.

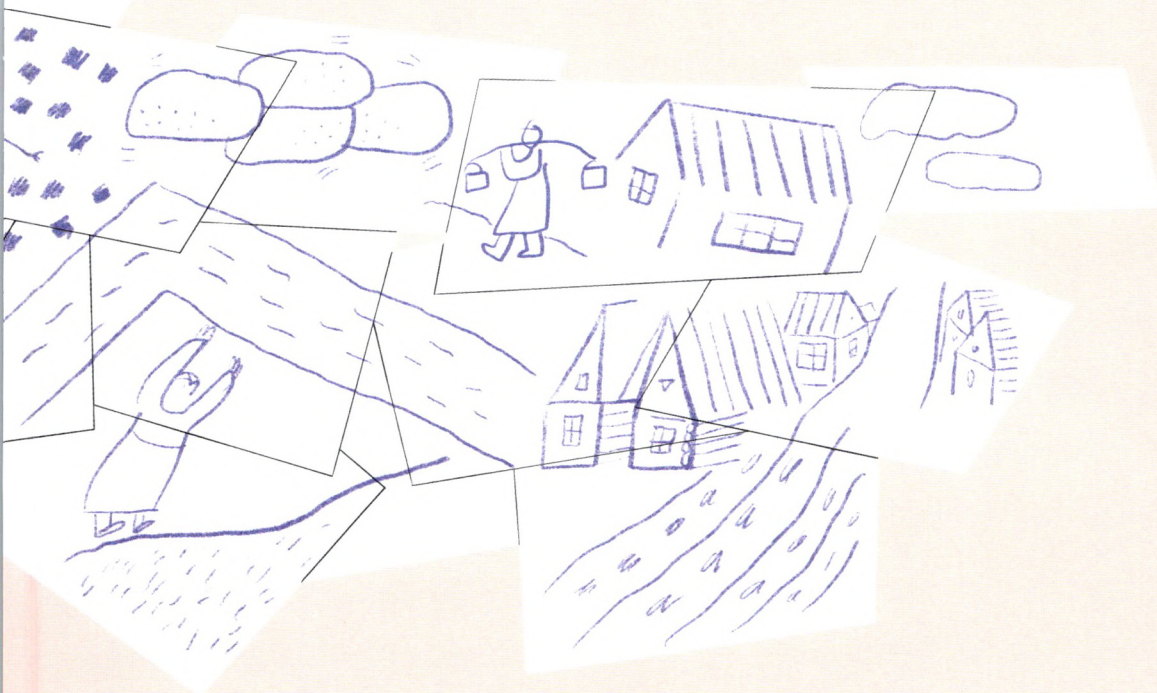
Мама рассказвала Мошку пра яго дзядулю з мястэчка
Лёзна. Неяк было свята, а дзед знік. Усе шукалі яго,
але не маглі знайсці. Выявілася, ён забраўся на дах,
усеўся на комін, грыз моркву і цешыўся пагодлівым
дзяньком!

Маленькі Моўша захоплена слухаў такія гісторыі,
а потым пераносіў іх на свае малюнкі. Але яшчэ
больш ён любіў прыдумляць уласныя сюжэты, вы-
біраючы для іх незвычайныя колеры. Асабліва яму
падабаліся адценні сіняга і фіялетавага!

У Віцебску тады была толькі адна школа малявання — школа Юдаля Пэна. І Моўша пераканаў маму аддаць яго туды ў навуку. Пабачыўшы малюнкі хлопчыка, Пэн быў настолькі ўражаны, што ўзяў яго вучыцца задарма.

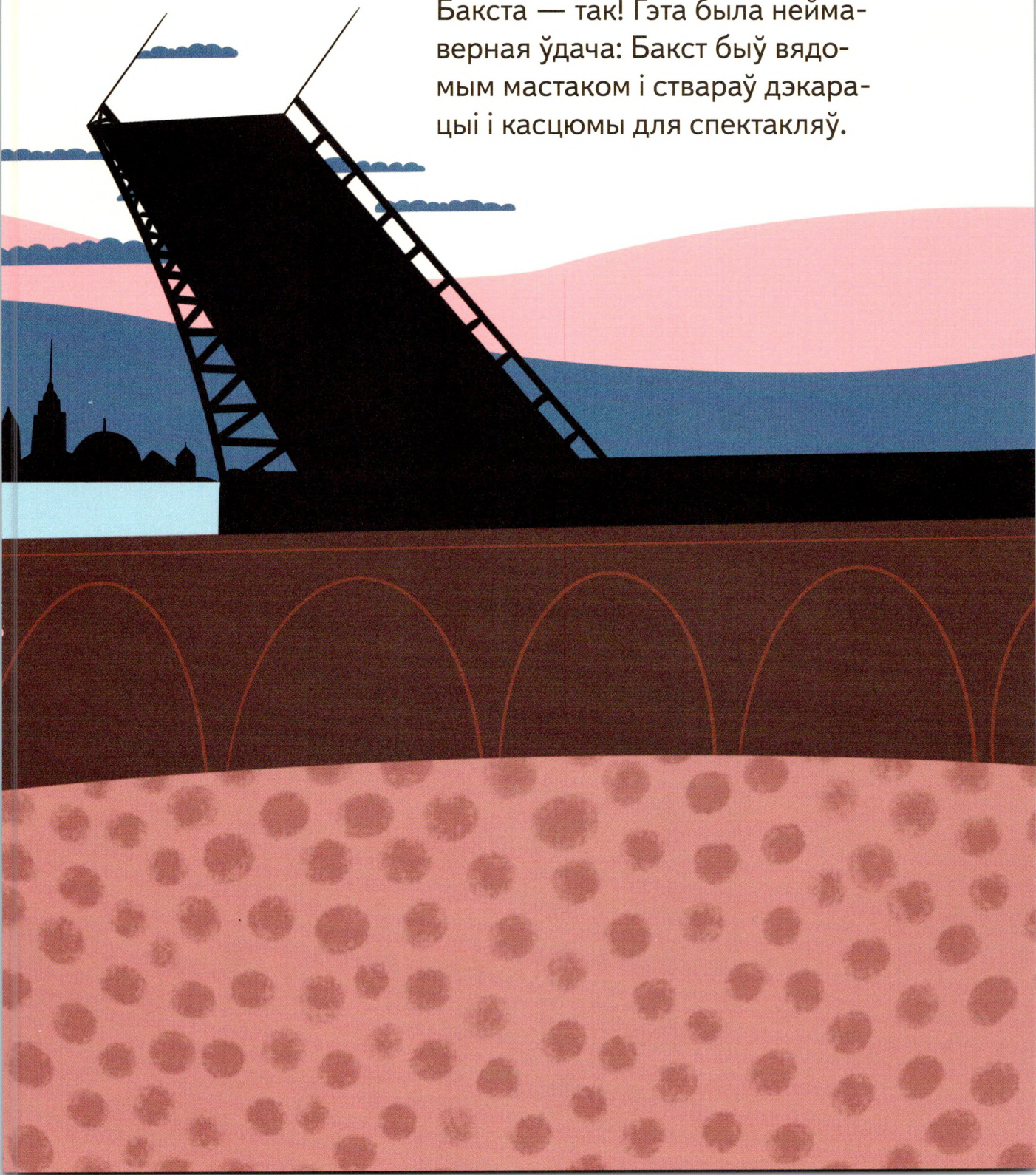

Але таланту Мойшы было цесна ў
Віцебску, і неўзабаве ён выправіў-
ся скараць Пецярбург — горад
казачнай красы, куды адсюль
сцякаліся людзі мастацтва.

Скарыць яго адразу не ўдалося,
але вось зрабіцца вучнем Леона
Бакста — так! Гэта была нейма-
верная ўдача: Бакст быў вядо-
мым мастаком і ствараў дэкара-
цыі і касцюмы для спектакляў.

Моўша адрозніваўся ад іншых вучняў Бакста.
Ён слухаў усе парады настаўніка, а потым браў
пэндзлі, фарбы — і рабіў усё па-свойму!

У Пецярбургу мастак быў зусім бедны: жыў у малечкім пакойчыку, на абед меў хлеб і ваду. Затое ў гэтым горадзе было шмат музеяў, дзе ён мог любавання карцінамі вялікіх майстроў і марыць!

Ведаеш, пра што Шагал марыў найбольш? Трапіць у Парыж, улюбёны горад мастакоў. І ўяві, яго мара спраўдзілася! Прыехаўшы ў Парыж, ён адразу ж палюбіў яго і нават памяняў імя на французскі капыл: цяпер яго звалі Марк Шагал.

Ён захапляўся хараством горада, знаёміўся з мастакамі, гуляў па набярэжных і бульварах. Але найбольш малады жывапісец любіў блукаць па парыжскіх музеях.

Шагал пасяліўся ў «Вуллі» — знакамітым доме мастакоў. Тут за сціплую плату можна было арандаваць невялікую майстэрню і жыць сярод тых, у каго не было ні гроша, затое была ўлюбёная справа!

Марк таксама быў бедны. Селядцы і салёныя агуркі — вось і ўсё, што перападала яму на абед.

Пэндзлі, фарбы і палотны былі для яго раскошай. Таму ён маляваў на абрусах, прасцінах і нават на сваёй начной кашулі!

Але Марк нібыта не заўважаў галечы: ён проста рабіў тое, што любіў і ўмеў. Яго працы сталі выстаўляць у галерэях, і жыхары Парыжа пыталіся адно аднаго: «Хто гэты чароўны мастак?» Ён рабіўся вядомым. У яго з'явіліся сябры і шанавальнікі таленту. Аднак раз-пораз Шагал сумаваў.

На ягоных карцінах з краявідамі Парыжа мільгалі
віцебскія цэркаўкі і пахілыя хаткі, а ля вежы Эйфеля
пасвіліся козачкі з ягонага дзяцінства. Мастак сумаваў
па родным горадзе, і ведаеш чаму? Там яго чакала
любая нявеста — Бэла.

Як Шагал ні любіў Парыжа, каханне да Бэлы было мацнейшае, і ён вярнуўся ў Віцебск. Яны пабраліся, і Бэла стала не толькі жонкай, але і музай мастака. Ён маляваў яе партрэты і выяўляў сябе з ёю ў палёце па-над зямлёй — такі ён быў шчаслівы!

Марк марыў паказаць Бэле Парыж, але гэта было
немагчыма: ішла вайна. Думаеш, Шагал апусціў рукі?
Зусім не! Ён узяў пэндзлі і прыняўся за партрэты.
Мастак маляваў усіх: бацькоў, брата, сёстраў і зноў
Бэлу, з якой у іх неўзабаве нарадзілася дачка Іда.
А аднойчы ён загарэўся фантастычнай ідэяй.

Шагал надумаў адкрыць у Віцебску школу мастацтваў: ён заўсёды мроіў, каб кожнае дзіця ў ягоным горадзе магло навучыцца маляваць. Выкладаць у школе Марк запрасіў найлепшых мастакоў. Яны чыталі лекцыі, спрачаліся пра мастацтва і аздаблялі вуліцы, ператварыўшы Віцебск у горад смелых задум і яскравых фарбаў.

Прыехаў і знакаміты Казімір Малевіч. У яго таксама былі задумы — ды яшчэ якія! Вучні Шагала так імі захапіліся, што пакінулі свайго настаўніка. Уяві, як Марку было крыўдна! На шчасце, вайна скончылася, і Шагал змог нарэшце вярнуцца з сям’ёй у Парыж.

У Парыжы мастак занурыўся ў любую працу — і за-
быўся на крыўду. Ён шмат маляваў, ілюстраваў кнігі
і нават выпусціў успаміны пра сваё жыццё. Марк ізноў
быў шчаслівы: ён у найпрыгажэйшым горадзе, ён зна-
каміты, з ім побач сям'я і сябры.

Мастак вандраваў па Францыі і з кожнага падарожжа прывозіў новыя працы. Кветкі, вясковыя краявіды, крылатыя рыбіны і каровы, лятучыя скрыпкі і гадзіннікі. Гэтыя яскравыя карціны, што нібыта выйшлі са сноў, прыцягвалі ўвагу, і слава пра мастака разляцелася па ўсім свеце!

Але раптам усё перакулілася: зноў пачалася вайна,
і Шагал з сям'ёй мусіў з'ехаць за акіян, у Амерыку.
Нью-Ёрк уражваў памерамі і энергіяй, але так і не
зробіўся Марку сапраўдным домам. Мастак увесь
час думаў пра родных і сяброў, што засталіся ў да-
рагіх яму гарадах — Віцебску і Парыжы.

І ўсё ж самае страшнае чакала наперадзе — раптоўна памерла Бэла. Усё страціла для Марка сэнс. Бэла была для яго і найлепшым сябрам, і найвялікшым каханнем, і самім жыццём. Цэлы год Марк не браў пэндзля ў рукі. Але Іда пераканала яго, што менавіта мастацтва дапаможа яму пераадолець гора.

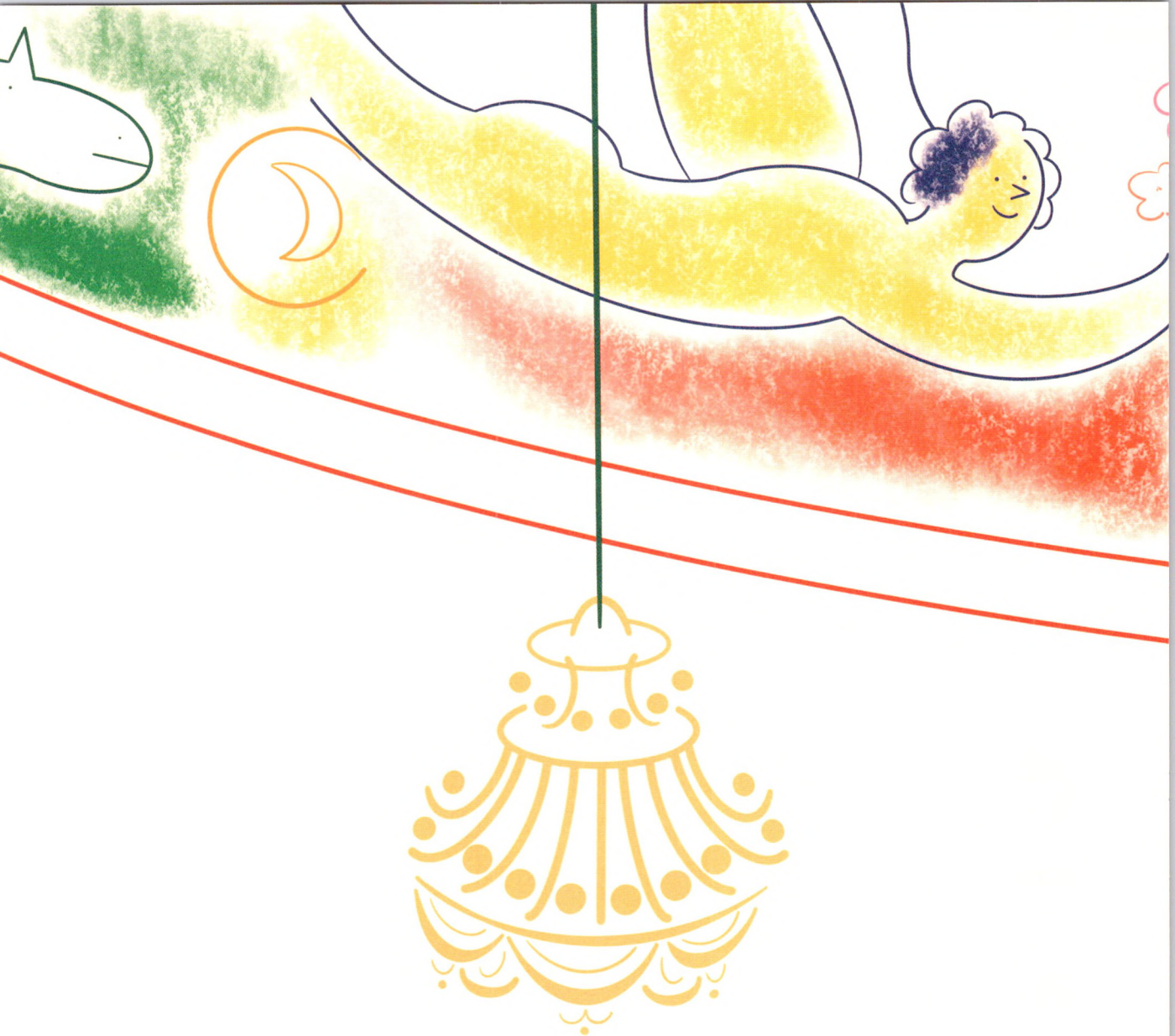

Вайна скончылася, і Шагал вярнуўся ў Францыю.
Але не ў Парыж, а на цёплы поўдзень. Тут ён пасяліў-
ся на віле з відам на мора. У мастака пачалося новае
жыццё.

З того часу Шагал не тільки маляваў карціны — ён працягваў вучыцца і спрабаваць новае: займаўся керамікай у адной майстэрні з Пабла Пікаса, знакамітым іспанскім мастаком. Ствараў мазаікі і вітражы для бажніц.

Міналі гады, у Шагала нарадзіліся ўнукі, але ён зусім не збіраўся адпачываць! Калі яму прапанавалі рас-пісаць вялізны плафон у галоўным оперным тэатры Парыжа, мастаку было 77 гадоў! Але ён апантана прыняўся за справу, і хутка пад купалам з'явіліся яго знакамітыя віцебскія вулкі і цэркаўкі, закаханыя ў небе, анёлы і нават кабылка з курачкай!

І кожны раз, калі ў тэатры за-
пальваецца хрустальная жыран-
доля, столь выбліскае сінімі,
чырвонымі, жоўтымі колерамі
і зала напайняецца безліччу
дзівосных адценняў.

Марк Шагал пражыў доўгае жыццё — яскравае, як вялікая прыгода. Жыццё, якое ён ствараў сам, бо верыў у сябе і ўпарта ішоў да сваёй мары.

Ягонья карціны — гэта прыдуманья сусветы, сатканыя з успамінаў аб родным Віцебску і ўражанняў ад люблага Парыжа, а галоўнае — з любові. Бо Марк Шагал быў перакананы, што крыніца сапраўднага мастацтва — гэта менавіта любоў.

Літаратурна-мастацкае выданне

Вялікія імёны з Беларусі
Серыя заснавана ў 2021 годзе

Сухавей Марыянна Аляксандраўна
Пярцова Надзея Уладзіміраўна

Марк Шагал

Пераклад на беларускую мову:
Мартысевіч Марыя Аляксандраўна

Для чытання дарослымі дзецям

*Рэкамендавана для самастойна чытання
дзецям сярэдняга школьнага ўзросту*

Аўтар ідэі *Крысціна Міхалёва*
Рэдактар *Надзея Пярцова*
Ілюстрацыі *Вэндзі Дэнісен*
Дызайн *Вера Леановіч*
Карэктар *Антось Уласенка*

Падпісана да друку: 01.10.2021. Фармат: 84×108/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 4,20. Тыраж 500 экз. Заказ 129435.

Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Выдавецтва Поле».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў №1/556 ад 04.12.2020.
Вул. Валгаградская, д. 13, каб. 213-41, 220049, Мінск.
E-mail: lets@gotopole.by

Дата вытворчасці: лістапад 2021.
Надрукавана ў друкарні SIA «PNB Print»
Ясілі Сілакрогс, Ропажскі раён, Латвія, LV-2133.
www.pnbprint.eu

0+

УДК 821.161.3-93
ББК 84(4Бел)-44
С91

ISBN 978-985-90560-4-8

*Усе правы абаронены.
Ніякая частка гэтай кнігі не можа быць выкарыстана без
пісьмовага дазволу ўладальніка аўтарскіх правоў.*

© Сухавей М. А., Пярцова Н. У., 2021
© Дэнісен В., ілюстрацыі, 2021
© Афармленне. «Выдавецтва Поле», 2021

Бонус-падкаст

Біяграфію выбітных людзей цяжка змясціць у невялікім дзіцячым выданні. Таму мы запісалі падкаст, у якім Мікіта Моніч — магістр гісторыі і аўтар лекцый і экскурсій для дзяцей — дапоўніць аповед пра Марка Шагала яркімі гісторыямі і фактамі. Праслухаўшы падкаст, вы зможаце спыняцца на кожнай старонцы і дадаваць да прачытанага цікавыя дэталі. Так звычайнае чытанне ператворыцца ў сапраўдны творчы вечар!

Прыемнага праслухоўвання!

Адскануйце
QR-код
і выберыце
падкаст-
платформу

Яркія, лунаючыя, ні да чога не падобныя вобразы Марка Шагала знае ўвесь свет. Але не ўсе ведаюць, што радзіма гэтых вобразаў, як і самога мастака, — беларускі Віцебск. Як Шагал апынуўся ў Парыжы, як ён дасягнуў сусветнай славы і што робяць у галоўным оперным тэатры Францыі віцебскія кабылкі і курачкі?

Кніга знаёміць маленькіх чытачоў з чароўным светам Марка Шагала і раскрывае галоўныя моманты яго жыцця. Гісторыя выкладзена проста і зразумела для дзяцей мовай і дапоўнена бясплатным падкастам.

Бонус-падкаст для бацькоў

Даведвайцеся пра новыя дэталі з жыцця Марка Шагала і дапаўняйце імі кожную старонку прачытанай гісторыі.

Мы выказваем шчырую падзяку Камітэту Марка Шагала (**Comité Marc Chagall**) і асабіста віцэ-прэзідэнту **Мерэт Мэер**, унучцы мастака, за дапамогу ў стварэнні гэтай кнігі. Усе выкладзеныя ў ёй факты былі старанна правераныя экспертамі, дзякуючы чаму мы змаглі заставацца праўдзівымі ў кожным моманце расказанай гісторыі. Спадзяемся, гэты праект стане маленькім укладам у захаванне памяці пра вялікага жывапісца.

ПОЛЕ

📍 pole.publisher
🌐 gotopole.by

9 789859 056048

Mapox
Lapox